

پایه آیین نامه

۹۹۴.

کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع)

شماره ثبت ۲۱۴
شماره ۴

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد (گرایش حقوق جزا و جرم‌شناسی)

بررسی مبانی فقهی - حقوقی ماده ۲۲۰ قانون

مجازات اسلامی (قتل فرزند به وسیله پدر یا جد پدری)

۱۳۸۲ / ۱۰ / ۳۰

حسین قانع عزآبادی

قرن اطلاعات دکتر علی برین
تهیه در آک

استاد راهنما:

۵۹۵۴

جناب آقای دکتر امیر سپه‌وند

پاییز ۱۳۸۰

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد (گرایش حقوق جزا و جرم شناسی)

بررسی مبانی فقهی - حقوقی ماده ۲۲۰ قانون

مجازات اسلامی (قتل فرزند به وسیله پدر یا جد پدری)

حسین قانع عزآبادی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر امیر سپهوند

استاد مشاور:

جناب حجة الاسلام جمال الدین زنجانی

پاییز ۱۳۸۰

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری،
ترجمه، اقتباس و... از این پایان نامه کارشناسی ارشد
برای دانشگاه امام صادق علیه السلام محفوظ است. نقل
مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

مجله اطلاعات مدرک علمی ایران
تیم مدرک

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای محمدعلی مایح عزت آبادی (۷۱۳۱۲۷۵۴۹)

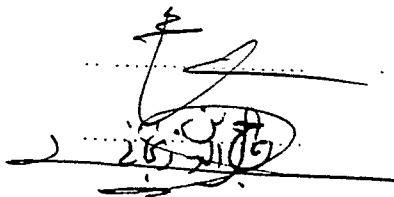
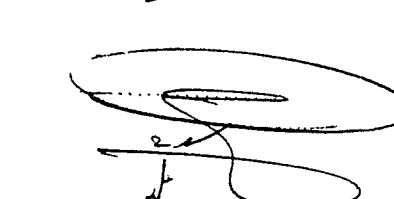
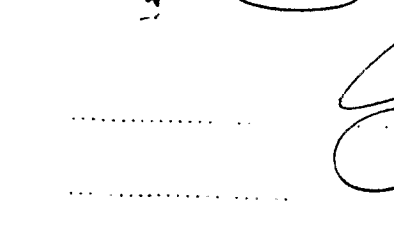
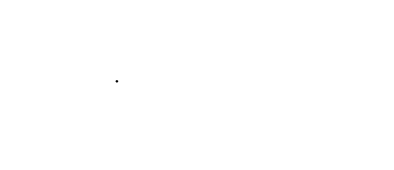
تحت عنوان بررسی مبانی فقهی - حقوقی ماده ۲۲۰ قانون مجازات اسلامی

(مقاله فرزند بهریم سلیم پور یا جدید پور)

را از نظر شکل و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیوسته

پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران نام و نام خانوادگی رتبه علمی محل امضاء

	دکتر <u>اصغر سپهر ولتر</u>	(۱) استاد راهنما:
	حجت الاسلام <u>جمال آذربایجانی</u>	(۲) استاد مشاور:
	<u>سعید سلیمی</u>	(۳) نماینده شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده:
	دکتر <u>محمدعلی سپهری</u>	(۴) اساتید ناظر:
		(۱)
		(۲)

چکیده :

بررسی مبانی فقهی - حقوقی ماده ۲۲۰ قانون مجازات اسلامی (قتل فرزند بوسیله پدر یا جد پدری)

یکی از شرایط قصاص، انتفاء ابوت است لذا پدر در قتل فرزند قصاص نمی‌شود. این مسأله هم سابقه تاریخی دارد و هم در حقوق اسلام مطرح است. قانونگذار ایران نیز در ماده ۲۲۰ قانون مجازات اسلامی بر آن تأکید کرده است. البته عدم قصاص پدر به معنای معافیت از مجازات نیست بلکه قصاص تبدیل به دیه و تعزیر می‌شود، کفاره نیز سر جای خود باقی است. شیوه قتل و انگیزه قتل نیز تاثیری در این حکم ندارد. دلیل عدم قصاص پدر، روایات و اجماع می‌باشد، البته اهل سنت به یکسری استحسانات عقلی نیز متوسل شده‌اند که در مذهب اهل بیت علیهم‌السلام پذیرفته نیست. منظور از پدر، پدر نسبی است هر چند که کافر باشد و فرزند مسلمان خود را کشته باشد و منظور از فرزند، فرزند نسبی است و میان فرزند صغیر و کبیر، عاقل و مجنون، دختر و پسر تفاوتی نیست. البته فرزند خوانده و فرزند رضاعی مشمول حکم نیست ولی ولد شبهه در حکم فرزند نسبی است. ولد الزنا را باید در این حکم به دلیل قاعده درء به فرزند نسبی ملحق کرد.

فقه‌های عامه چون ملاک حکم را ولادت می‌دانند، به مقتضای معنای والد، مادر و اجداد پدری و مادری را نیز مشمول حکم دانسته‌اند ولی امامیه اکتفا به موردنص کرده‌اند، البته بنا به صدق عرفی و اجماع فقها، جد پدری نیز در حکم پدر است. در مورد قصاص مادر نیز فقهای جدید احتیاط می‌کنند.

علت واقعی حکم بر ما پوشیده است و ما را جز تسلیم در برابر قول صادق گریزی نیست. البته ما ثابت کرده‌ایم که این حکم مخالفتی با عقل و عدل ندارد. همچنین در مقام بیان علت اختصاص حکم به پدر و جد پدری به مباحثی در رابطه با تفاوت زن و مرد پرداخته‌ایم.

استثنای این حکم مربوط به قتل فرزند در محاربه است که البته پدر، به حد محاربه کشته خواهد شد نه از باب قصاص. اهل سنت قتل غیله را نیز به آن اضافه می‌کنند. در قتل کسی که قاتل ادعای بنوت او را دارد، نظر مختار عدم قصاص است. مشارکت دیگری با پدر در قتل فرزند مانع قصاص شریک نخواهد بود. امر پدر به قتل فرزند موجب معافیت مباشر قتل از قصاص نمی‌شود. در اعتیاد به قتل فرزند، نظر غیر مشهوری معتقد به قصاص پدر است.

اگر مردی همسر خویش را به قتل برساند مشهور فقهای امامیه و فقهای اهل سنت معتقدند که فرزند حق قصاص پدر خویش را به خونخواهی از مادر ندارد ولی برخی از جمله حضرت امام (ره) این حق را برای فرزند قائل هستند. از آنجا که تمام شرایط قصاص نفس در قصاص عضو نیز جریان دارد لذا در قصاص عضو نیز انتفاء ابوت شرط است.

در حقوق سایر کشورها نیز نهادی به نام فرزندکشی وجود دارد که تخفیفاتی را برای مادر قاتل پیش‌بینی کرده‌اند. در پایان لازم به ذکر است از آنجا که پیرامون این موضوع، کتاب و رساله مستقلی نگاشته نشده و با توجه به اینکه بعضی از موارد فوق الذکر جنبه کاربردی داشته و دادگاهها عملاً با آن مواجه هستند و قانون مجازات نیز تنها به بیان حکم کلی عدم قصاص و مجازات مربوطه، بسنده کرده، نگارنده، سعی بلیغی را مبذول داشته تا در تمام فروع مورد بحث دیدگاههای مختلف فقهی اعم از متأخر و متقدم، شیعه و سنی را بیان کند تا ان شاء الله مورد استفاده محققان و قانونگذاران و محاکم قرار گیرد.

کلیدواژه: قتل فرزند، قصاص، انتفای ابوت، رابطه بنوت، پدر، مادر، جد.

دراسة فقهية - قانونية حول مادة ٢٢٠ من قانون العقوبات الاسلامي (قتل الولد بيد الاب او الجد)

بما أن انتفاء علاقة الابوة من شروط القصاص في الفقه الاسلامي، لاقتصاص على الاب اذا قتل ولده، وهذا الامر مزيداً على كونه مسبقاً ماضياً، موجود في القانون الاسلامي حالياً ويؤكد على ذلك المشرع الايراني في مادة ٢٢٠ من قانون العقوبات الاسلامي. لاشك أن عدم القصاص لا يمنع من الحكم بالذية والتعزير كما ان الكفارة لا تسقط ايضاً. جديد بالذكر ان اسلوب وطريق ارتكاب القتل ودوافعه لا يغيران الحكم والدليل على عدم قصاص الاب، سنه القولية و اجماع الفقهاء ولا تعتقد الامامية بما يذكره فقهاء العامة من الاستحسانات العقلية دليلاً على ذلك.

المقصود من الاب هو الاب النسبي ولو كان كافراً وكان ولده المقتول مسلماً والمقصود من الولد هو الولد النسبي ولا فرق بين كونه صغيراً أو كبيراً و عاقلاً أو مجنوناً و بنتاً أو ابناً والولد من الشبهه حكمه حكم الولد النسبي. بالنسبة الى ولد الزنا، مختارنا الحاقه بالنسبي في الحكم و دليلنا «قاعدة الدرء».

لابد من القول ان فقهاء العامة يوسعون إطار شمول الحكم الى الام، والاجداد و الجدات من الاب و الام، جعلاً «الولادة» مناطاً للحكم وتجويزاً لاطلاق لفظ «الوالد» عليهم جمعياً، لكن فقهاء الامامية اكتفى بمورد النص الا أنهم يعتقدون ان حكم الجد من الاب، حكم الاب على الاجماع والصدق العرفي، و جديد بالذكر ان الفقهاء المتأخرين يحتاطون في الحكم بقصاص الام.

الحقيقة ان غاية تشريع الحكم مجهولة لدينا و لا بد لنا من قبول القول الصادق الا أننا قد اثبتنا خلال دراستنا هذه ان الحكم لا يخالف مقتضى العدالة و العقل كما يبيّننا لا بالتفصيل، الفوارق بين المرء و المرأة في مقام ذكر سبب اختصاص الحكم بالاب و الجد من الاب.

وهناك استثناء للحكم في قتل الاب ولده في المحاربة الا ان الحكم بقتل الاب لا يكون قصاصاً بل حداً للمحاربة و يضم فقهاء العامة الى ذلك الحكم «قتل الغيلة». اذا ادعى القاتل كونه اباً للمقتول فالرأى المختار فيه عدم القصاص، ولا يمنع كون شخص آخر شريكاً في قتل الاب ولده من قصاص الشريك؛ كما لا يمنع كون الاب امرأً في قتل ولده من قصاص المباشر و هناك رأى غير مشهور يحكم بقصاص الاب اذا اعتاد بقتل ولده.

اذا قتل الزوج زوجته، يقول مشهور فقهاء الامامية وكذا العامة بعدم بثوت حق للولد في قصاص ابيه طلباً لثأر امه الا ان بعضهم و منهم الامام الخميني (ره)، يقول بثوته له.

لا فرق فيما ذكر بين قصاص العضو و قصاص النفس و يشترط انتفاء علاقته الابوة في كليهما.
واخيراً «قتل الولد» موضوع للبحث في قانون بعض بلاد اخرى و يحكم مشرعوهم ببعض التخفيفات في عقوبة الام اذا قتلت ولدها.

وفي الختام لابد من القول آتى بذلت بالغ جهدى خاصة. لذكر آراء الفقهاء المتقدمين والمتأخرين و الاماميين و العاميين مع انه لم يكن هناك كتاب أو رساله محايدة في الموضوع و بما ان بعض المباحث كانت عملية تواجهها المحاكم القضائية و ان قانون العقوبات لم يهتم الا بكلام موجز على عدم القصاص و تبديلها بالذية، والرجاء الواثق هو ان تكون حصيلة هذه الدراسة تفيد الباحثين و المشرعين و قضاة المحاكم، ان شاء الله.

الكلمات الاساسية: قتل الولد، القصاص، انتفاء الابوة، علاقة البنوة، الاب، الام، الجد.

با عرض ارادت و خاکساری به پیشگاه بلند تمامی فقیهان شیعه،
به‌ویژه مرحوم صاحب جواهر

و تقدیم به:

روان پاک پدرم که یادش با من است؛

دستان مهربان مادرم که بسیار مدیون اویم؛

و محبت‌های همسرم که نعم العون علی طاعة الله است.

« فهرست مختصر مطالب »

فصل اول: کلیات

- بخش اول: قتل عمد
- بخش دوم: مجازات قتل عمد
- بخش سوم: قصاص
- بخش چهارم: شرایط قصاص
- بخش پنجم: شبهه دارئه در قصاص

فصل دوم: انتفاء ابوت در قصاص

بخش اول: کلیات

- تاریخچه قتل فرزند در ملل مختلف
- قتل فرزند در دینای امروز
- نکوهش ظلم به فرزند در اسلام
- جایگاه والدین
- علل قتل فرزند
- تفاوت فرزندکشی با سایر جرایم مرتبط و مشابه

بخش دوم: معافیت پدر از قصاص

- بیان اصل مسأله
- ادله مربوطه
- رابطه پدر - فرزندی
- شمول حکم بر سایر اقارب

فصل سوم: ملحقات بحث

بخش اول: شبهاتی پیرامون موضوع

- عدالت و احکام الهی
- عقل و احکام الهی
- عدم تعاص پدر و مقتضیات زمان
- حجیت روایات در استنباط احکام
- تفاوت زن و مرد

بخش دوم: مجازات پدر در قتل فرزند

بخش سوم: ادعای بنوت از طرف قاتل در مورد مقتول

بخش چهارم: چند فرع

- مشارکت پدر با اجنبی در قتل فرزند
- امر پدر به قتل فرزند
- اعتیاد پدر به قتل فرزند
- استثناء در قاعده عدم قصاص پدر
- قتل خطای فرزند

بخش پنجم: قصاص پدر به خونخواهی از مادر

بخش ششم: قتل پدر و مادر توسط فرزند

بخش هفتم: انتفای ابوت در قصاص طرف

بخش هشتم: فرزندکشی در حقوق سایر کشورها

فهرست

۱	مقدمه
۷	فصل اول: کلیات
۷	بخش اول: قتل عمد
۷	گفتار اول: پدیده قتل
۹	گفتار دوم: تعریف قتل
۹	مبحث اول: معنای لغوی
۱۰	مبحث دوم: معنای اصطلاحی
۱۱	گفتار سوم: تعریف قتل عمد
۱۱	مبحث اول: از نظر قانون و فقها
۱۱	بند اول: تعریف قانونی
۱۲	بند دوم: تعریف فقهی
۱۴	مبحث دوم: از نظر حقوقدانان
۱۴	بند اول: حقوق ایران
۱۴	بند دوم: حقوق مصر، انگلیس و فرانسه
۱۷	بخش دوم: مجازات قتل عمد

گفتار اول: در ادیان و ملل گذشته.....	۱۷
گفتار دوم: در حقوق ایران.....	۲۰
مبحث اول: تا قبل از انقلاب.....	۲۰
مبحث دوم: بعد از انقلاب.....	۲۱
بند اول: قصاص.....	۲۱
بند دوم: دیه.....	۲۲
بند سوم: تعزیر.....	۲۲
بند چهارم: محرومیت از ارث.....	۲۲
گفتار سوم: در حقوق اسلام.....	۲۳
مبحث اول: مجازاتهای اصلی.....	۲۳
بند اول: قصاص.....	۲۳
بند دوم: کفاره.....	۲۴
مبحث دوم: مجازاتهای بدلی.....	۲۶
بند اول: دیه.....	۲۶
بند دوم: تعزیر.....	۲۷
مبحث سوم: مجازاتهای تبعی.....	۲۸
بند اول: محرومیت از ارث.....	۲۸
بند دوم: محرومیت از وصیت.....	۳۰
بخش سوم: قصاص.....	۳۰

۳۰	گفتار اول: تعریف قصاص
۳۰	مبحث اول: معنای لغوی
۳۱	مبحث دوم: معنای اصطلاحی
۳۲	مبحث سوم: تعریف قانونی
۳۳	گفتار دوم: ادله قصاص در اسلام
۳۳	مبحث اول: آیات
۳۶	مبحث دوم: روایات
۳۷	مبحث سوم: اجماع
۳۷	مبحث چهارم: عقل
۳۸	گفتار سوم: مستندات قانونی قصاص
۳۹	گفتار چهارم: فلسفه تشریح قصاص
۴۳	بخش چهارم: شرایط مجازات قصاص
۴۴	گفتار اول: شرایط قاتل
۴۴	مبحث اول: عقل
۴۵	مبحث دوم: بلوغ
۴۶	گفتار دوم: شرایط مقتول
۴۶	مبحث اول: برابری با قاتل در دین
۴۷	مبحث دوم: معصوم الدّم بودن
۴۷	مبحث سوم: انتفاء ابوت

- بخش پنجم: شبهه دارئه در قصاص..... ۴۷
- گفتار اول: مستندات قاعده..... ۴۸
- گفتار دوم: دلالت قاعده..... ۴۹
- گفتار سوم: ملاک در عروض شبهه..... ۴۹
- گفتار چهارم: شبهه مفهومیه و اجرای قاعده درء..... ۵۱
- گفتار پنجم: شمول قاعده درء بر قصاص..... ۵۱

فصل دوم: انتفاء ابوت در قصاص..... ۵۳

- مقدمه:..... ۵۳
- بخش اول: کلیات..... ۵۴
- گفتار اول: تاریخچه قتل فرزند در ملل مختلف..... ۵۴
- گفتار دوم: قتل فرزند در دنیای امروز..... ۵۷
- گفتار سوم: نکوهش ظلم به فرزند در اسلام..... ۵۸
- گفتار چهارم: جایگاه والدین..... ۶۱
- مبحث اول: لزوم احترام به والدین..... ۶۱
- مبحث دوم: حق پدر در تادیب فرزند..... ۶۲
- گفتار پنجم: علل قتل فرزند..... ۶۴
- مبحث اول: علل مشترک با سایر انواع قتل..... ۶۴
- مبحث دوم: علل اختصاصی..... ۶۵

- گفتار ششم: تفاوت فرزند کشی با سایر جرایم مرتبط و مشابه ۶۷
- مبحث اول: سقط جنین ۶۷
- بند اول: وجوه اشتراک ۶۷
- بند دوم: وجوه افتراق ۶۸
- بند سوم: مجازات ۶۸
- مبحث دوم: بچه کشی ۷۰
- مبحث سوم: پدرکشی ۷۱
- بخش دوم: معافیت پدر از قصاص ۷۱
- تاریخچه و مقدمه ۷۱
- گفتار اول: بیان اصل مساله معافیت پدر ۷۲
- مبحث اول: جایگاه بحث در کتب فقهی خاصه و عامه و مقایسه نظرات ۷۲
- مبحث دوم: تبدیل مجازات و نه سقوط مجازات ۷۵
- بند اول: تبدیل مجازات در تاریخ حقوق ۷۵
- بند دوم: تبدیل مجازات در فقه ۷۶
- مبحث سوم: تاثیر شیوه قتل ۷۷
- گفتار دوم: ادله عدم قصاص پدر در قتل فرزند ۷۸
- مبحث اول: روایات ۷۸
- بند اول: مستندات فقهای امامیه ۷۸
- بند دوم: مستندات فقهای عامه ۸۰

مبحث دوم: اجماع	۸۱
مبحث سوم: شهرت.....	۸۳
مبحث چهارم: استحسانات عقلی و مویدات	۸۳
مبحث پنجم: مستند قانونی	۸۶
گفتار سوم: رابطه پدر - فرزندی	۸۸
مبحث اول: معانی والد، ولد، اب، ابن، رجل، پدر، فرزند	۸۸
مبحث دوم: شمول حکم بر پدر	۹۱
بند اول: پدر نسبی	۹۱
بند دوم: پدر کافر، عبد یا حُرّ، موسر و معسر	۹۲
مبحث سوم: شمول حکم بر فرزند	۹۳
بند اول: صغیر و کبیر، دختر و پسر، عاقل و مجنون	۹۳
بند دوم: فرزند خوانده و فرزند رضاعی	۹۵
الف) فرزند خوانده	۹۵
ب) فرزند رضاعی	۹۷
بند سوم: فرزند نامشروع	۹۷
الف) الحاق به پدر و مادر	۹۸
ب) ولایت و حضانت و انفاق	۹۹
ج) نکاح با اقارب و ارث	۱۰۲
د) قتل ولدالزنا	۱۰۴

- ۱۰۴.....-قصاص ولد الرّشدده در قتل ولد الزّنیّه
- ۱۰۶.....-ولی دم ولد الزّنا
- ۱۰۸.....-شمول حکم بر ولد الزّنا
- ۱۰۹.....-دیه ولد الزّنا
- ۱۱۱.....بند چهارم: ولد شبهه
- ۱۱۳.....بند پنجم: ولد ناشی از تلقیح مصنوعی
- ۱۱۴.....گفتار چهارم: شمول حکم بر سایر اقارب
- ۱۱۵.....مبحث اول: جدّ
- ۱۱۵.....بند اول: نظر فقهای عامه
- ۱۱۶.....بند دوم: نظر فقهای امامیه
- ۱۱۷.....الف) اجماع
- ۱۱۷.....ب) شهرت فتوایی
- ۱۱۷.....ج) اطلاق لفظ والد و اب بر جدّ
- ۱۱۸.....بند سوم: وجوه استحسانیه
- ۱۲۰.....مبحث دوم: مادر و جدّه
- ۱۲۰.....بند اول: نظر فقهای عامه
- ۱۲۲.....بند دوم: نظر فقهای امامیه

۱۲۶	فصل سوم: ملحقات بحث
۱۲۶	بخش اول: شبهاتی پیرامون موضوع
۱۲۷	گفتار اول: عدالت و احکام الهی
۱۲۸	گفتار دوم: عقل و احکام الهی
۱۲۸	مبحث اول: قلمرو قاعده "کل ما حکم به العقل حکم به الشرع و ..."
۱۳۰	مبحث دوم: قدرت عقل در تشخیص ملاکات احکام
۱۳۱	بند اول: چند مثال
۱۳۲	بند دوم: قبول تعبدی احکام الهی
۱۳۳	مبحث سوم: منع از قیاس در احکام
۱۳۵	گفتار سوم: عدم قصاص پدر و مقتضیات زمان
۱۳۵	گفتار چهارم: حجیت روایات در استنباط احکام
۱۳۸	گفتار پنجم: تفاوت زن و مرد
۱۴۱	بخش دوم: مجازات پدر در قتل فرزند
۱۴۱	گفتار اول: دیه
۱۴۳	گفتار دوم: تعزیر
۱۴۴	گفتار سوم: کفاره
۱۴۶	گفتار چهارم: ممنوعیت از ارت
۱۴۷	بخش سوم: ادعای بنوت از طرف قاتل در مورد مقتول
۱۴۷	گفتار اول: قتل شخص و ادعای بنوت

- گفتار دوم: ادعای بنّوت از طرف دو نفر ۱۴۸
- مبحث اول: اقرار به نسب ۱۴۸
- مبحث دوم: نزاع بر سر فرزند ۱۴۹
- مبحث سوم: قتل فرزند متنازع فیه ۱۵۰
- بند اول: بعد از قرعه ۱۵۰
- بند دوم: قبل از قرعه ۱۵۱
- گفتار سوم: رجوع از اقرار ۱۵۴
- بخش چهارم: چند فرع ۱۵۵
- گفتار اول: مشارکت پدر با اجنبی در قتل فرزند ۱۵۵
- مبحث اول: مجازات شرکت در قتل ۱۵۵
- مبحث دوم: شرکت پدر با اجنبی در قتل فرزند ۱۵۶
- گفتار دوم: امر پدر به قتل فرزند ۱۵۸
- گفتار سوم: اعتیاد به قتل فرزند ۱۵۹
- مبحث اول: اعتیاد حر به قتل عبد ۱۵۹
- مبحث دوم: اعتیاد مسلمان به قتل ذمی ۱۶۰
- مبحث سوم: اعتیاد پدر به قتل فرزند ۱۶۲
- گفتار چهارم: استثنای در قاعده عدم قصاص پدر ۱۶۳
- مبحث اول: قتل فرزند در محاربه ۱۶۴
- مبحث دوم: قتل غیله فرزند ۱۶۵

- گفتار پنجم: قتل خطای فرزند ۱۶۷
- مبحث اول: تعریف قتل شبه عمد و خطای محض ۱۶۷
- مبحث دوم: مجازات پدر در قتل شبه عمد و خطای فرزند ۱۶۸
- بند اول: پرداخت دیه و سهم نبردن از آن ۱۶۸
- بند دوم: كفاره ۱۷۰
- بند سوم: تعزیر ۱۷۰
- بخش پنجم: قصاص پدر به خونخواهی از مادر ۱۷۱
- گفتار اول: نظرات فقهای امامیه ۱۷۱
- مبحث اول: قول به عدم قصاص ۱۷۱
- مبحث دوم: قول به قصاص ۱۷۳
- گفتار دوم: نظر فقهای عامه ۱۷۵
- مبحث اول: تجزیه ناپذیر بودن قصاص ۱۷۵
- مبحث دوم: قول به عدم قصاص ۱۷۶
- گفتار سوم: وجود ولی دم دیگر در کنار فرزند قاتل ۱۷۷
- بخش ششم: قتل پدر و مادر توسط فرزند ۱۷۸
- تاریخچه ۱۷۸
- گفتار اول: قصاص فرزند در قتل پدر و مادر ۱۷۹
- مبحث اول: دلایل شیعه ۱۷۹
- مبحث دوم: دلایل اهل سنت ۱۸۱

مبحث سوم: قتل پدر توسط یک فرزند و قتل مادر توسط فرزند

دیگر ۱۸۴

بند اول: نظر امامیه ۱۸۴

بند دوم: نظر اهل سنت ۱۸۵

گفتار دوم: قتل والدین مهدورالدم ۱۸۶

گفتار سوم: قتل خطای والدین ۱۸۷

بخش هفتم: انتفای ابوت در قصاص طرف ۱۸۷

گفتار اول: شرایط قصاص عضو ۱۸۷

گفتار دوم: شرط پدر نبودن جانی در قصاص عضو ۱۸۸

بخش هشتم: فرزندکشی در حقوق سایر کشورها ۱۹۰

گفتار اول: فرانسه ۱۹۰

گفتار دوم: انگلستان ۱۹۳

نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۱۹۶

کتابنامه ۱۹۹